

یازدهم

پیدا داشت

دین و زندگی ۲

سال یازدهم

یازدهم

درس اول

«هدایت الهی»

عامل حیات } جهان مادی ← آب } «و جعلنا من الماء کل شیء حی»
 } روح بشر ← استجاب خدا و رسول ← «استجیبوا لله و للرسول لذا دعاکم لما یحییکم»
 } «لنجیی به بلدة میتا»

● احتیاج دائمی انسان به برنامه‌ای که
 { پاسخگوی او باشد
 سعادت او را تضمین کند ← قرب ← علت الهی
 ← معلول ← تلاش مستمر مکاتب بشری مختلف برای ارائه برنامه

● برنامه } باید پاسخگوی نیازهای انسان باشد.
 می‌خواهم به برنامه‌ی درست برسم ← لازمه: شناخت نیازها
 ملزوم

تست‌خونه ۲۸

از آیه شریفه «یا ایها الذین آمنوا استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم» چه نکته‌ای را می‌توان استنباط نمود؟

- ۱) آدمی با آب نیازهای طبیعی و جسمی خود را برطرف می‌سازد.
- ۲) پاسخ‌گویی به دعوت الهی، روح و درون انسان را شاداب می‌کند.
- ۳) آب، نعمت بی‌نظیر خداوند، جلوه‌ی زیبایی و طراوت و مظهر پاکی است.
- ۴) انسان نمی‌تواند با تکیه بر عقل خویش برنامه‌ی کاملی را برای سعادت خود ارائه کند.

آب و هوا و... پاسخشان در طبیعت آماده است.

بین انسان و دیگر موجودات تمایز ایجاد نمی‌کند.

منشأ: سرمایه‌های ویژه انسان
لازمه درک: فراتر رفتن از سطح زندگی روزمره
مقایزکننده انسان و حیوان

۱- طبیعی و غریزی

نیازهای انسان

۲- نیازهای برتر و متعالی

۱- شناخت هدف زندگی

• انسان برای چه زندگی می‌کند؟
• «چرایی زندگی»
• کدام هدف است که می‌توانم زندگی را صرف آن کنم؟
• عدم درک زندگی یا خطا در تشخیص آن (علت) ← از دست دادن عمر (معلول)
• دعای امام سجاد: خدایا عمر من را به چیزی } ضرورت درک هدف زندگی
} اختصاص بده که من را برای آن آفریده‌ای و درخواست از خدا
} هدف زندگی برای شناخت آن

۲- درک آینده خویش

شعر: به کجا می‌روم آخر نمایی وطنم ...
• «چگونگی آینده» ← + نحوه زندگی پس از مرگ چگونه است؟
نیاز برتر ما می‌باشد + توشه سفر چیست؟
+ لازمه خوشبختی در دنیا چیست؟

۳- کشف راه درست زندگی

• راه و برنامه زندگی
• «چگونه زیستن» ← چگونه زندگی کردن
علت ← انسان یکبار به دنیا می‌آید و
عمر او محدود است ↓
• دغدغه اصلی انسان‌های فکور و خردمند (معلول)
• همه راه‌ها را نمی‌تواند آزمایش کند ↓
باید با استفاده از تمام سرمایه، راه درست را برود

• مرد خردمند هنر پیشه را / عمر دو بایست در این روزگار
• مهم‌ترین نیاز انسان است و جامع دو نیاز قبلی می‌باشد.
• «والعصر ان الانسان لفي خسر الا الذين آمنوا و عملوا الصالحات و تواصوا بالحق و تواصوا بالصبر»

انواع نیازهای برتر

تست‌خونه ۲۹

- مصراع‌های بیت زیر به ترتیب با کدام یک از پرسش‌های درگیرکننده ذهن آدمی می‌باشند؟
- از کجا آمده‌ام آمدنم بهر چه بود   به کجا می‌روم آخر نمایمی وطنم
- (۱) درک آینده خویش - درک آینده خویش   (۲) شناخت هدف زندگی - درک آینده خویش
- (۳) درک آینده خویش - شناخت هدف زندگی   (۴) شناخت هدف زندگی - شناخت هدف زندگی
- «نگریستن در سطح زندگی روزمره انسان‌ها» و «خروج از این روزمرگی» به ترتیب ما را با کدام یک از ویژگی‌ها در انسان آشنا می‌سازد؟
- (۱) نیازهای طبیعی - نیازهای غریزی   (۲) نیازهای طبیعی - نیازهای فراطبیعی
- (۳) کشف چگونه زیستن - نیازهای طبیعی   (۴) کشف چگونه زیستن - نیازهای اساسی
- یکی از نیازهای اساسی انسان که مرتبط با سؤال «چرا زیستن» است کدام یک می‌باشد و دغدغه جدی‌تر انسان فکور و خردمند در ارتباط با کدام یک از نیازهای برتر انسان می‌باشد؟
- (۱) درک هدف زندگی - درک آینده خویش   (۲) کشف راه درست زندگی - درک آینده خویش
- (۳) درک هدف زندگی - کشف راه درست زندگی   (۴) کشف راه درست زندگی - کشف راه درست زندگی
- ابیات زیر ضرورت شناخت و پاسخ به کدام نیاز برتر انسان را ایجاب می‌نماید و کدام آیه شریفه مؤید آن است؟
- مرد خردمند هنر پیشینه را   عمر دو بایست در این روزگار
- تا به یکی تجربه آموختن   با دگری تجربه بردن به کار
- (۱) کشف راه درست زندگی - «استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم»
- (۲) شناخت هدف زندگی - «استجیبوا لله و للرسول اذا دعاکم لما یحییکم»
- (۳) کشف راه درست زندگی - «من کان یرید الثواب الدنیا و الآخرة»
- (۴) شناخت هدف زندگی - «من کان یرید الثواب الدنیا و الآخرة»

- ویژگی‌ها
  - (۱) جامع و همه‌جانبه باشد (معلول) ← علت ← انسان دارای ابعاد مختلف روحی، جسمی، فردی، اجتماعی، دنیوی و اخروی است.
  - (۲) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد (معلول) ← علت ← چون عمر انسان محدود است و فرصت آزمون و خطا ندارد و راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد است
  - آگاهی کامل از خلقت و نظام هستی و ابعاد مختلف انسان دارد.
  - از سرنوشت و عاقبت انسان آگاه باشد.
- با توجه به این ویژگی‌ها، چه کسی می‌تواند پاسخ آن‌ها را بدهد؟ ← فردی که

تعریف: فرایند رسیدن هرکس به هدفش براساس ویژگی‌ها و خصوصیاتش

پاسخ به نیازهای برتر

هر مخلوق (با توجه به ویژگی‌های خاص خود) ← هدف خاص (هدایت خاص)

انسان (با توجه به ویژگی‌های انسان) ← قرب الهی

هدایت خاص انسان = هدایت ویژه = هدایت تشریحی

عقل {

- انسان ابتدا فکر می‌کند و مفید بودن آن کار را مشخص می‌کند

 با توجه به عقل و اختیار

اختیار {

- سپس آن مسیر را انتخاب می‌کند

با توجه به این ویژگی‌ها بهترین فردی که نیازها را پاسخ می‌دهد ← خدا ← از طریق هدایت

شیوهٔ هدایت خدا
برای انسان ← خدا
دو حجت (دلیل) دارد

حجت درونی ← عقل
 پیامبر ← برنامه الهی ارائه می‌دهد تا انسان با عقل خود در { راه گمراهی و ناسپاسی
 آن تفکر کند ← راه خود را انتخاب کند.
 هدایت شدن یک امر اختیاری است ← پیامبر کسی را مجبور نمی‌کند و مسئولیتی هم
 ندارد ← مسئولیت در حد تبلیغ است.
 امام کاظم (علیه السلام) خطاب به هشام بن حکم:

علت	معلول
(۱) تعقل در پیام الهی	(۱) ارسال رسولان
(۲) برخورداری از معرفت برتر	(۲) پذیرش بهتر پیام الهی
(۳) برتری در تعقل و تفکر	(۳) داناتر بودن نسبت به فرامین الهی
(۴) عقل کامل‌تر	(۴) بالاتر بودن رتبه در دنیا و آخرت

انسان به دو حجت برای هدایت
نیاز دارد

حجت نهان ← عقل ← از آغاز داشتیم
 حجت آشکار ← پیامبران ← با ارسال آن‌ها حجت تمام می‌شود ← «رسلاً مبشرین و
 منذرین لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل»

تست‌خونه ۳۰

کدام آیه شریفه، راه هرگونه عذر و دستاویز را بر انسان بهانه‌جو در روز رستاخیز درمورد هدایت نشدن و ایمان
نیاوردن، می‌بندد؟

- (۱) «و جعلنا من الماء كل شيء حي»
- (۲) «و العصر ان الانسان لفي خسر انا الذين آمنوا و عملوا الصالحات»
- (۳) «يا ايها الذين آمنوا استجيبوا لله و للرسول اذا دعاكم لما يحييكم»
- (۴) «رسلاً مبشرین و منذرین لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل»

«تداوم هدایت (و آخرین پیامبر ﷺ)»

دین = راه و روش

دین الهی در تمام ادوار واحد بوده ◀ دین نزد خدا اسلام است ◀ یعنی تسلیم خدا بودن همه پیامبران یک دین آوردند و کامل کننده راه یکدیگرند

- اسلام
- شناسه آیات
- عدم تفرقه
- توالی اسامی پیامبران

چرا دین واحد؟ ◀ دین باید به نیازهای انسان جواب بدهد ◀ یکسری نیازهای اصلی که مبنای دین است مشترک است ◀ یعنی متعلق به نوع بشر است در هر زمان و هر مکان

دین الهی

↓ نیازهای مشترک

↓ نیازهای فطری

↓ انسانها دارای فطرت مشترک هستند (علت) ◀ معلول: دین واحد

نوع خاص خلقت

◀ محتوای اصلی دعوت همه پیامبران یکسان بوده ◀ دین واحد

◀ پیامبران در احکام فرعی با هم متفاوت بودند (معلول) ← علت متناسب با نیازهای فرهنگ زمانه

حیطه‌های دین } ایمان (با سیر آفاق و انفس)
 } عمل (با استفاده از ایمان)

علل تعدد پیامبران

- ۱- استمرار و پیوستگی در دعوت: لازمه ماندگاری یک پیام میان مردم ◀ به طوری که جزو آداب و فرهنگ آنان شود ▶ تا به راحتی نابود نشود
- ۲- رشد تدریجی طرز فکر مردم: لازم بود تا در هر عصر و دوره‌ای پیامبری بیاید که مطالب دین را متناسب با فهم و درک مردم آن دوره سخن بگوید ▶ همه پیامبران دین واحد را به مردم ابلاغ می‌کنند، اما در سطح فهم آن‌ها ▶
- حدیث ◀ «اَنَا مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ أَمَرْنَا أَنْ نَكَلِّمَ النَّاسَ عَلَى قَدْرِ عَقُولِهِمْ»
- ۳- تحریف تعلیمات پیامبران پیشین: به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و عدم وجود کتابت ▶ تعلیمات پیامبران به تدریج تغییر می‌کرد و یا به گونه‌ای عوض می‌شد که دیگر به اصل آن شباهت نداشت ▶ پس باید پیامبر جدید تصحیح می‌کرد.

تست‌خونه ۳۱

- ریشه تحریف تعلیم پیامبران پیشین را می‌توان در کدام یک از عوامل زیر جست‌وجو کرد؟
- ۱) تلاش زمامداران ستمگر در تحریف تعلیمات پیامبر پیشین
  - ۲) نبود تعلیم الهی در سبک زندگی و آداب و فرهنگ مردم
  - ۳) ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی مردم
  - ۴) عدم تداوم تبلیغات پیامبران و مقطعی بودن آن‌ها
- قرآن کریم انحراف ایجاد شده در تعلیم انبیاء را چگونه امری می‌داند و علت آن را چه چیز بیان می‌کند؟
- ۱) آگاهانه و از روی علم - رشک و حسد نفسانی موجود در میان برخی اهل کتاب
  - ۲) آگاهانه و از روی علم - عدم آگاهی به حقانیت پیامبر جدید
  - ۳) ناآگاهانه و تابع شرایط - رشک و حسد نفسانی موجود در میان برخی اهل کتاب
  - ۴) ناآگاهانه و تابع شرایط - عدم آگاهی به حقانیت پیامبر جدید

۱- آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل: جامعه جهانی آن نتیجه مهم ← با ورود اسلام به روز (نه فقط مردم حجاز) آمادگی فرهنگی و اجتماعی پذیرش برنامه سرزمین‌های مختلف (ایران، عراق، مصر کامل را داشته است ← یعنی مردم توانایی فهم برنامه و استفاده از آن و ...) نهضت علمی و فرهنگی بزرگی در جهت رفع نیازهای مختلف فردی و اجتماعی را پیدا کرده بودند. آغاز شد.

۲- حفظ قرآن کریم } (۱) تلاش و کوشش مسلمانان (۲) عنایت خدا (۳) اهتمام پیامبر برای جمع‌آوری و حفظ از تحریف } این سه دلیل باعث شد تا قرآن تحریف نشود و نیازمند تصحیح و تکمیل نباشد

۳- وجود امام معصوم پس از پیامبر ﷺ: تعیین امام از طرف خدا، برای انجام تمام مسئولیت‌های پیامبر ﷺ به‌جز دریافت و ابلاغ وحی

● شرط ماندگاری یک دین؟ بتواند به نیازهای انسان در همه زمان‌ها پاسخ دهد

شیوه تأمین نیاز ثابت با توجه به زمان

(۱) توجه به نیاز متغیر در عین توجه به نیاز ثابت

در همه زمان‌ها و برای همه انسان‌ها ثابت است.

(۲) وجود قوانین تنظیم‌کننده: دسته‌ای قوانین که خاصیت انطباق و تحرک می‌دهند ← بازسان عالی.

مثال ← «لا ضرر و لا ضرار فی الاسلام»

● پیامبران کامل کننده یکدیگر بودند

● وظیفه پیروان پیامبران گذشته = پیروی } همه پیامبران به پیامبر بعدی بشارت دادند

از پیامبر اسلام ﷺ (معلول) ← چون } تنها کتاب تمام آسمانی موجود، قرآن است.

و من یتغ غیرالاسلام دیناً فلن یقبل منه و هو فی الآخرة من الخاسرین ← غیر از اسلام نزد خدا پذیرفته نیست.

علل ختم نبوت

وظیفه پیروان پیامبران گذشته

تستخونه ۳۲

- «وجود پول اعتباری» و «حمایت از تولید ملی با منع ورود کالای خارجی» به ترتیب مربوط به کدام یک از ویژگی‌های پویایی و روزآمد بودن دین اسلام می‌شود.
- (۱) نیازهای ثابت - اختیارات حاکم نظام اسلام
- (۲) نیازهای متغیر - اختیارات حاکم نظام اسلام
- (۳) نیازهای متغیر - اختیارات فقها
- (۴) نیازهای ثابت - اختیارات فقها
- پیام به دست آمده از آیه شریفه ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ...﴾ در کدام گزینه مشهود است؟
- (۱) فرجام اخروی کسی که دینی غیر از اسلام را بجوید، قرارگیری در زمرهٔ زیانکاران است.
- (۲) پیامبران مردم را به سوی خدا دعوت می‌کردند و همه یک راه و روش و یک سخن داشتند.
- (۳) اسلام دینی است که مانند سایر ادیان الهی، می‌تواند مردم را به رستگاری دنیا و آخرت برساند.
- (۴) آمدن پیامبران جدید و آوردن کتاب جدید نشانگر این است که بخشی از تعلیمات پیامبر قبلی پاسخ‌گوی نیازهای فعلی مردم نمی‌باشد.
- «علت» و «پیامد» عدم نیاز قرآن به تصحیح، کدام است؟
- (۱) کتاب آخرین پیام‌رسان الهی بوده و اصل آن موجود است - برای هدایت ما کافی خواهد بود.
- (۲) کتاب آخرین پیام‌رسان الهی بوده و اصل آن موجود است - جاودانه باقی خواهد ماند.
- (۳) هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده و یا از آن کم نگردیده است - برای هدایت ما کافی خواهد بود.
- (۴) هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده و یا از آن کم نگردیده است - جاودانه باقی خواهد ماند.

یازدهم

درس سوم ریاضی- چهارم انسانی

«معجزه جاویدان»

کارهای خارق‌العاده انبیا برای اثبات رابطه با خدا ◀ دلایل روشن پیامبری

قرآن ◀ آیت ◀ چون نشانه نبوت است.

اسامی } دانشمندان ◀ معجزه ◀ چون سبب عجز مردم است.

◀ باید با زمان مطابقت داشته باشد تا مقبول مردم شود

◀ معجزه پیامبر اسلام ﷺ ◀ معجزه جاویدان (برای مردم آن زمان و آیندگان معجزه باشد) ◀ از نوع کتاب و علم و فرهنگ ◀ که ماندگار باشد

اعجاز

قرآن کاملاً یک کتاب الهی است و توسط فردی اُمّی آمده است

راه اثبات این شک ◀ پیشنهاد قرآن ◀ هم در فرم و هم در محتوا

◀ تحدی ◀ آوردن کتاب یا ◀ ﴿فأتوا بسورة مثله﴾

سوره‌ای مشابه } شرط مقبولیت: تأکید مراکز علمی و تخصصی

شک در الهی بودن قرآن } راه تسدید تشکیک کجروان در الهی بودن قرآن ◀ اُمّی بودن پیامبر ﷺ

◀ ﴿ما کنت تتلو من قبله من کتاب و لا تخطه بيمينک اذا لارتاب المبطلون﴾

نگار من که به مکتب نرفت و خط ننوشت ...

تستخونه ۳۳

کدام آیه شریفه بیان‌کننده اثبات نهایت عجز و ناتوانی تشکیک‌کنندگان در قرآن است؟

۱) ﴿ام یقولون افتراه قل فأتوا بسورة مثله ...﴾

۲) ﴿لا یأتون یمثله و لو کان بعضهم لبعض ظهیراً﴾

۳) ﴿و لو کان من عند غیر الله لوجدوا فیہ اختلافاً کثیراً﴾

۴) ﴿و ما کنت تتلو من قبله من کتاب و لا تخطه بيمينک اذا لارتاب المبطلون﴾

● قابل درک برای آشنایان با زبان عربی ● ادبیات: رسایی تعبیرات، ایجاز، لغات، موزون بودن کلام، ... ◀ رساندن معنای مورد نظر قرآن به احسن وجه + جذب دل‌های آماده به سوی حق ● عامل نفوذ در افکار و قلوب مردم ● مسلمان شدن ادیبان و دانشمندان ● مشرکان صدر اسلام مانع رفتن مردم به خانه پیامبر ﷺ می شدند. ● قابل درک برای همه مردم ◀ حتی آن‌ها که از ترجمه استفاده می‌کنند ● ویژگی‌های عجیب که نشان می‌دهد از قلم هیچ دانشمندی نیست ◀ الهی است	اعجاز لفظی } جنبه‌های اعجاز در قرآن اعجاز محتوایی (معنایی)

- آثار دانشمندان پس از سال‌ها تغییر کرده و دچار تعارض می‌شود (به دلیل نسبی بودن علم بشر)
- ۱- انسجام درونی در عین نزول تدریجی
- قرآن در طول ۲۳ سال هیچ تعارض و ناسازگاری ندارد ◀ پس کار بشر نیست و الهی است.
- ﴿افلا يتدبرون القرآن و لو كان من عند غيرالله لوجدوا فيه اختلافاً كثيراً﴾
- ۲- تأثیرناپذیری از فرهنگ زمانه
- قرآن نه تنها از فرهنگ جاهلی تأثیر نگرفت بلکه با آن مبارزه کرد ◀ ارائه موضوعاتی مثل:
- علم دوستی
  - عدالت خواهی
  - معنویت
  - حقوق برابر انسان‌ها و منزلت انسانی یکسانی زن و مرد (اندیشه و تحقیق صفحه ۴۴)
- ۳- جامعیت و همه جانبه بودن
- قرآن در مورد تمام ابعاد فردی و اجتماعی و جسمی و روحی و... صحبت کرده است. امام باقر علیه السلام: «خداوند آنچه انسان تا قیامت به آن احتیاج دارد را در قرآن آورده است»
- نیازهای مربوط به زندگی و هدایت انسان‌ها
- در جامعه‌ای که به علم مشتاق نبودند قرآن از مسائل علمی صحبت می‌کرد که تا آن زمان سابقه نداشته ◀ قرآن از علم روز هم جلوتر بود.
- ۴- ذکر نکات علمی بی سابقه
- نیروی جاذبه: جاذبه میان ستارگان ◀ خداوند آسمان را با ستون‌هایی که برای شما قابل دیدن نیست به پا داشته است
- انبساط جهان: از کشفیات نجومی قرن بیستم ◀ وسعت جهان ◀ ﴿والسما بینها باید و انا لموسعون﴾
- وسعت بخشیدن

ابعاد اعجاز محتوایی

تستخونه ۳۴

کدام حقیقت مستوجب جلب نظر معاندان قرآن کریم از ابتدای نزول گردید و چه آورده‌ای را در پی داشت؟

- ۱) تراوش نکردن آیات قرآن از قلم اندیشمندان - مسلمان شدن ادیبان و دانشمندان
- ۲) تراوش نکردن آیات قرآن از قلم اندیشمندان - نفوذ خارق‌العاده در دل‌های ملسمانان
- ۳) تفاوت آیات قرآن با سایر سخن‌ها و بیان آن به شیوه‌ای خاص - مسلمان شدن ادیبان و دانشمندان
- ۴) تفاوت آیات قرآن با سایر سخن‌ها و بیان آن به شیوه‌ای خاص - نفوذ خارق‌العاده در دل‌های ملسمانان

یازدهم

درس چهارم ریاضی- پنجم انسانی

«مسئولیت‌های پیامبر ﷺ»

<p>رساندن بی‌کم و کاست پیام الهی به مردم جمع‌آوری و تنظیم قرآن برای بهره‌مندی مشتاقان آن از معارف قرآنی</p> <p>۱- دریافت و ابلاغ وحی</p> <p>بعد از ابلاغ آیات } حافظان وحی کاتبان وحی } بر مردم</p> <p>آیات را جمع‌آوری کردند ◀ برترین حافظ و کاتب وحی: حضرت امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small></p> <p>شيوه ابلاغ و آموزش آیات، در حدیث } عبدالله بن مسعود } عمل می‌کردیم (۱) آیه را یاد می‌گرفتیم، در آن تفکر می‌کردیم و به آن عمل می‌کردیم (۲) بعد از آن آیه دیگر</p>	<p>۲- تعلیم و تبیین تعالیم دینی / مرجعیت علمی / مرجعیت علمی</p> <p>پیامبر و تبیین دین را داشته (معلول) ← مردم بتوانند معارف این کتاب را بیاموزند و جزئیات و شیوه اجرای احکام را بدانند</p> <p>اولین و بزرگترین معلم قرآن } پیامبر } اولین و معتبرترین مرجع مردم ◀ گفتار و رفتار پیامبر <small>علیه السلام</small></p> <p>کلیات احکام: قرآن ◀ بیان جزئیات و شیوه انجام، وظیفه پیامبر <small>علیه السلام</small></p>	<p>مستولیت‌های مقام رسالت</p>
<p>مهم‌ترین پایه اسلام ◀ حدیث امام باقر <small>علیه السلام</small>: «بنی الاسلام علی خمس ... و لم یناد بشئ کما نودی بالولاية» ◀ ولایت از ۴ پایه دیگر مهم‌تر است ← علت</p> <p>چون سایر پایه‌های اسلام و واجبات در سایه ولایت انجام می‌شود</p>	<p>۳- اجرای قوانین الهی با تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری)</p> <p>اجرای احکام اجتماعی: دین اسلام کاملاً اجتماعی و دارای قوانین اجتماعی ◀ حتی به احکام فردی هم، بعد اجتماعی داده ◀ خمس، زکات، امر به معروف، مقابله با ظلم و عدالت اجتماعی</p> <p>۲ پذیرش ولایت الهی و نفی طاغوت</p> <p>خدا ولی و سرپرست حقیقی مسلمانان است و باید از او و کسانی که او معین کرده، اطاعت کنیم</p>	<p>ضرورت تشکیل حکومت</p>
<p>اگر حکومت اسلامی نباشد اجرای قوانین اجتماعی میسر نمی‌شود ◀ ضرورت دارد حکومت و ولایت ظاهری داشته باشیم</p> <p>الم تر الى الذين یزعمون انهم آمنوا ... یریدون ان یتحاكموا الى الطاغوت و قد امروا ان یکفروا به و یرید الشیطان ان یضلهم ضلالاً بعيداً</p> <p>پیروی از کسانی که جز خدا که دستوراتشان الهی نیست</p> <p>↓</p> <p>حرام است.</p>	<p>۱ اجرای احکام اجتماعی: دین اسلام کاملاً اجتماعی و دارای قوانین اجتماعی ◀ حتی به احکام فردی هم، بعد اجتماعی داده ◀ خمس، زکات، امر به معروف، مقابله با ظلم و عدالت اجتماعی</p> <p>۲ پذیرش ولایت الهی و نفی طاغوت</p> <p>خدا ولی و سرپرست حقیقی مسلمانان است و باید از او و کسانی که او معین کرده، اطاعت کنیم</p>	<p>مستولیت‌های مقام رسالت</p>

از اهداف رسالت پیامبران

- (۱) مظلوم به راحتی حق خود را از ظالم بگیرد
- (۲) امکان رشد برای همه فراهم باشد
- (۳) نعمت‌ها در انحصار گروه خاصی نباشد

ملاک‌ها

عدالت اجتماعی
(از مهم‌ترین احکام اجتماعی)

﴿لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط﴾

ناس = مردم
ضمیر جمع

+ جامعه

- عدل ← لاعدل
- قسط
- میزان
- جزادهی ← لتجزی
- مقایسه ۲ گروه متضاد

در آیه: عدل

تست‌خونه ۳۵

■ «دستیابی به معارف بلند کلام وحی»، «فراگیری مشتاقانه آیات قرآن» و «آموزش عمل به احکام الهی» مرهون کدام مسئولیت‌های پیامبر ﷺ می‌باشد؟

- (۱) دریافت و ابلاغ وحی - دریافت و ابلاغ وحی - تعلیم تعالیم قرآن
- (۲) ولایت ظاهری - مرجعیت دینی - دریافت و ابلاغ وحی
- (۳) مرجعیت دینی - دریافت و ابلاغ وحی - تعلیم و تبیین قرآن
- (۴) تعلیم و تبیین وحی - تعلیم تعالیم قرآن - دریافت و ابلاغ وحی

■ سخن امام خمینی (ره) گه فرمود: «به این دلیل که هر نظام سیاسی غیراسلامی، نظامی شرک‌آمیز است...» با کدام یک از آیات شریفه زیر ارتباط دارد و مربوط به کدام یک از دلایل تشکیل حکومت اسلامی می‌باشد؟

- (۱) ﴿لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا مَعَلَمکُم الکتاب...﴾ - ضرورت اجرای احکام اجتماعی
  - (۲) ﴿الم تر الی الذین یزعمون انهم آمنوا بما انزل الیک...﴾ - ضرورت اجرای احکام اجتماعی
  - (۳) ﴿لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا مَعَلَمکُم الکتاب...﴾ - ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت
  - (۴) ﴿الم تر الی الذین یزعمون انهم آمنوا بما انزل الیک...﴾ - ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت
- حرام بودن پذیرش حکومت طاغوت و انجام دستوره‌های وی را می‌توان از تدبیر در پیام کدام آیه شریفه، استنباط کرد؟
- (۱) ﴿لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا مَعَلَمکُم الکتاب و المیزان...﴾
  - (۲) ﴿یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک و ان لم تفعل فما بلغت رسالتک﴾
  - (۳) ﴿الم تر الی الذین یزعمون انهم آمنوا بما انزل الیک و ما انزل من قبلك...﴾
  - (۴) ﴿قل لئن اجتمعت الإنس و الجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرآن لا یأتون بمثله﴾

ولایت معنوی

- جزو مسئولیت‌های پیامبر نیست
- مقام برتر و بالاتری نسبت به ولایت ظاهری است
- راه رسیدن پیامبر به این مقام؟ عبودیت و بندگی در مسیر قرب الهی
- تعریف
  - + مشاهده عالم غیب و ماورای طبیعت
  - + دخل و تصرف در عالم
  - + امداد غیبی و الهام روحی
- میزان بهره‌مندی انسان‌ها از آن ◀ وابسته به درجه ایمان و عمل است.
- مصداق: امیرالمؤمنین: «پیامبر روزی هزار باب از علم را به روی من گشود»

عصمت پیامبر ﷺ

- تعریف: محفوظ ماندن از گناه
- لازمه پیامبری ◀ تا مردم بتوانند به او اعتماد کنند
- عدم عصمت در مسئولیت‌های رسالت
  - دریافت و ابلاغ وحی ◀ دین به درستی به مردم نمی‌رسد
  - + سلب امکان هدایت از مردم
  - مرجعیت دینی ◀ امکان انحراف در تعالیم + از بین رفتن اعتماد مردم
  - ولایت ظاهری ◀ سرمشق گرفتن مردم از او ◀ ابتلاء به گمراهی و انحراف
- چگونگی نیل به عصمت ◀ پیامبران انسانند ◀ با اختیار خود گناه نمی‌کنند (حقیقت گناه را مشاهده می‌کنند و می‌دانند با انجام آن از لطف و رحمت خدا دور می‌شوند).
- تشخیص عصمت ◀ فقط برای خدا مقدور است
  - فقط خدا می‌تواند پیامبر را تعیین کند
  - ﴿اللّٰهُ اَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ﴾

تستخونه ۳۶

پیامد عصمت پیامبران در دریافت و ابلاغ وحی چیست؟

- ۱) دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد- امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.
- ۲) امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود- امکان هدایت از مردم سلب می‌شود.
- ۳) دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسد- اعتماد مردم به این دین از دست می‌رود.
- ۴) امکان انحراف در تعالیم الهی پیدا می‌شود- اعتماد مردم به این دین از دست می‌رود.

عدم اختلاف میان مسلمین ← نتایج { تجزیه کشورهای بزرگ اسلامی
 استعمار و سلطه قدرت‌ها بر کشورهای کوچک } کتاب «گزینه‌های
 دشوار» هیلاری کلینتون

تلاش علما ← امام خمینی^(ع): «ای مسلمانان ... در زیر پرچم توحید و در سایه تعلیمات اسلام مجتمع شوید ... با تکیه بر فرهنگ اسلامی با غرب و غرب‌زدگی مبارزه نمایید»

قدرشناسی از پیامبر اکرم

ﷺ

۱- عدم اهانت و توهین به مقدسات سایر مسلمین ← راهکار: اعتلا و ارتقای اعتقادات با دانش و استدلال

حفظ وحدت

۲- دفاع با روش‌های درست از مظلومان جهان ← پیامبر ﷺ: «هرکس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می‌طلبد بشنوند، اما به یاری آن مظلوم برخیزد، مسلمان نیست.»

۳- شناخت کسانی که به ظاهر خود را مسلمان می‌دانند ولی با دشمنان دوست هستند.

تست‌خونه ۳۷

مسلمانان با ارتقاء بخشیدن اعتقادات خود می‌تواند چه گام مهمی در جهت وحدت هم‌کیشان خود بردارند؟

- ۱) کسانی را که به ظاهر خود را مسلمان می‌نامند، دوست خود ندانند و فریب آن‌ها را نخورند.
- ۲) از مظلومان در تمام نقاط جهان، با روش‌های درست دفاع کنند.
- ۳) به فرموده پیامبر اکرم ﷺ به یاری مسلمانان ستم‌دیده بروند.
- ۴) بار دیگر مسلمانان بر اساس معرفت و استدلال سخن بگویند.

درس ششم ریاضی- ششم و هشتم انسانی

«پیشوایان اسوه»

پس از ۱۳ سال به مدینه هجرت کرد ◀ در آنجا حکومت بنا شد

مقدمه } ایشان در مدت رهبری، در همه }
 ابعاد الگو و اسوه مردم بود }
 ﴿لقد كان لكم في رسول الله اسوة حسنة لمن كان يرجو الله و اليوم الآخر و ذكر الله كثيراً﴾ }
 لازمه درک مقام اسوگی پیامبر ..... و ..... است.

- از اهداف مهم حکومت رسول خدا ﷺ ◀ عدالت اجتماعی و اجرای عدالت
- تعریف عدالت اجتماعی: عدم تبعیض در جامعه + یکسانی در برابر قانون
- مصادیق: تقسیم مساوی بیت‌المال + عدم تفاوت میان عرب و غیرعرب در این امر + مجازات متجاوزین در هر جایگاه و شرایطی

۱- تلاش برای برقراری عدالت و برابری

- مثال: مجازات یکی از بزرگان قبایل
- ◀ «اقوام و ملل پیشین بدین سبب دچار سقوط شدند که در اجرای عدالت، تبعیض روا می‌داشتند»
- ◀ فرد صاحب نفوذ را رها می‌کردند و فرد ضعیف را مجازات می‌کردند

ویژگی‌های بارز

رهبری رسول خدا ﷺ

- شدت محبت پیامبر به مردم ◀ مردم ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند و در سختی به ایشان پناه می‌بردند
- از عیب‌جویان دوری می‌کرد ◀ «بدی‌های یکدیگر را پیش من بازگو نکنید، زیرا دوست دارم با دلی پاک و خالی از کدورت با شما معاشرت کنم»
- با یاران معاشرت می‌کرد و سخن می‌گفت ◀ مگر در امور حرام

۲- محبت و مدارا با مردم

پدر مهربان }
 ..... }
 ..... }
 ..... }
 مصادیق

یازدهم

● هیچ سختی تلاش پیامبر را در هدایت مردم مختل نکرد ◀ «رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر هدایت شما حریص [به شدت علاقه مند] است»

● در مقابل تمام سختی‌ها و توطئه‌های قریش با صبر و تحمل ایستاد و به هدایت مردم پرداخت ◀ گاهی نزدیک بود از شدت غصه از پا درآید

◀ «لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ»

● امام علی علیه السلام: «پیامبر یک طبیب سیار بود» حتی برای هدایت کسانی که با ایشان می‌جنگیدند (البته متکبران در مقابل پیامبر جنگ به راه می‌انداختند و پیامبر به ناچار مسلمین را بسیج می‌کردند) هم تلاش می‌کرد ◀ «اگر کافری در جنگ کشته شد او را مثله نکنید...» (صفحه ۷۸)

او در پناه اسلام است تا حقیقت را بشنود

● اگر کسی در بحبحة جنگ می‌خواست از حقیقت اسلام آگاه شود

اگر } اسلام را پذیرفت ◀ برادر دینی شماست
اسلام را نپذیرفت ◀ او را به جایی امن برسانید

● رسول خدا با فقر مبارزه می‌کرد

● به دنبال جامعه‌ای آباد و به دور از محرومیت بود

● از بیکاری بدش می‌آمد و کسانی که فقط عبادت می‌کردند را مذمت می‌کرد

● با کوچک شدن فقرا مخالفت می‌کرد

● به فقرا احترام می‌گذاشت و نمی‌گذاشت فراموش شوند و با آنها دوست صمیمی بود

● ثروت را ملاک برتری نمی‌دانست

● شرط ایمان به پیامبر صلی الله علیه و آله ◀ «به من ایمان نیاورده کسی که شب را با شکم سیر بخوابد و همسایه‌اش گرسنه باشد.»

۳- سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم

ویژگی‌های بارز

رهبری رسول خدا صلی الله علیه و آله

تستخونه ۳۸

اگر از فرهنگ فطرت‌پسند اسلام، جوای میزان شیفتگی رسول خدا ﷺ برای خروج امتش از کوره‌راه‌های ظلالت باشیم، کدام آیه شریف وافی به این مقصود است؟

- ۱) ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾
- ۲) ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾
- ۳) ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ﴾
- ۴) ﴿لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾

- سه یا چهار سال داشت که به خانه پیامبر ﷺ آمد و چند سال نزد ایشان زندگی کرد
- «در حالی که کودک بودم، همواره در کنار پیامبر ﷺ بودم و پیامبر مرا در کنار خود می‌نهاد ... من همچون بچه از شیر گرفته شده که به دنبال مادرش می‌رود، از آن بزرگوار پیروی می‌کردم ... هنگامی که وحی بر پیامبر ﷺ فرود آمد، آوای اندوهگین شیطان را شنیدم ... بی‌گمان آنچه را من می‌شنوم تو هم می‌شنوی و آنچه را من می‌بینم تو هم می‌بینی» ◀ جز این که تو پیامبر نیستی، بلکه وزیر هستی ...»
- بیان اولین‌ها و ترین‌ها توسط پیامبر ﷺ برای امیرالمؤمنین علیه السلام به نقل از جابر بن عبدالله انصاری در کنار کعبه ◀ «سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و شیعیان و پیروان او رستگارانند و در روز قیامت، اهل نجات‌اند» ◀
- ﴿انَّ الَّذِیْنَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اولئک هم خیر البریة﴾
- سیره و روش پیامبر را از همان آغاز حکومت، الگوی خود قرار داد
- «ای مردم گروهی بیش از حق خود را از بیت‌المال برداشته‌اند ... در حقیقت ننگ دنیا و عذاب آخرت را خریده‌اند ... از این پس سهم همه مسلمانان را از بیت‌المال به‌طور مساوی خواهم داد»
- «سوگند به خدا، اگر همه دنیا را [با تمام وسعتش] به من بدهند تا به اندازه گرفتن پوست جو، از دهان موری خدا را نافرمانی کنم، نخواهم کرد»
- کسانی مثل معاویه را برکنار کرد ◀ «من هیچ‌گاه گمراه‌کنندگان را کارگزار خود قرار نخواهم داد»
- «علی مع الحق و الحق مع علی»

همراهی با پیامبر ﷺ

رهبری امیرالمؤمنین
علیه السلام

۱-
عدالت
بی‌مانند

ویژگی‌های
بارز

یازدهم

ثُمَّ رَآهُ أَن كِتَابَ «نَهْجِ الْبَلَاغَةِ» اسْتَدَّ
 دَانِشْمَنْدَانِ بَزْرُگِ جِهَانِ اِسْلَامِ اِزْ اَن بَهْرَه بَرْدَه‌اَنْد ◀ اِبْنِ اَبِي‌الْحَدِيْدِ:
 «بِه حَقِّ سَخْنِ عَلِيٍّ رَا اِزْ سَخْنِ خَالِقِ (قُرْآن) فِرْوَتَر و اِزْ سَخْنِ مَخْلُوْقِ
 (دِيْگَرِ اِنْسَانِهَا) بَرْتَرِ خَوَانْدَه‌اَنْد ...»

تَنَهَا اسْتَدَّ اَيْشَانِ ◀ پِيَامْبَرِ ﷺ ◀ دَانِشِ اِلٰهِي

دَانِشِ پِيَامْبَرِ ﷺ

دَانِشِ اَمِيْرِ الْمُؤْمِنِيْنَ ﷺ

«اَنَا مَدِيْنَةُ الْعِلْمِ و عَلِيٌّ بَابُهَا فَمَنْ اَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا»

◀ عَصْمَتِ - ۳ ◀ «عَلِيٌّ مَعَ الْقُرْآنِ و الْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»

۲- علم

بی‌کران

ویژگی‌های
بارز

رهبری امیرالمؤمنین
ﷺ

تست‌خونه ۳۹

■ با استفاده از سخنان رسول اکرم ﷺ قبل از نزول آیه شریفه، می‌توان گفت: «شیعه، مسلمانی است که به فرمان خدا و پیامبر ﷺ، امیرالمؤمنین (علیه السلام) را جانشین پیامبر ﷺ می‌داند و از او پیروی می‌کند»؟

(۱) «لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ اَلَّا يَكُوْنُوا مُؤْمِنِيْنَ»

(۲) «اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا و عَمِلُوْا الصّٰلِحٰتِ اُولٰٓئِكَ هُم خَيْرُ الْبَرِيَّةِ»

(۳) «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ اَسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ و الْيَوْمَ الْاٰخِرَ»

(۴) «اِنَّمَا وَّلِيكُمُ اللّٰهُ و رَسُوْلُهُ و الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا الَّذِيْنَ يَقِيْمُوْنَ الصَّلٰةَ و يُؤْتُوْنَ الزَّكٰةَ و هُم رَاكِعُوْنَ»

■ پیام کدام روایت شریف ضرورت استمساک توأمان به وحی و عترت را تبیین می‌کند؟

(۱) «عَلِيٌّ مَعَ الْحَقِّ و الْحَقُّ مَعَ عَلِيٍّ»

(۲) «اِيَّهَا النَّاسُ مِنْ اَوْلٰى النَّاسِ بِالْمُؤْمِنِيْنَ مِنْ اِنْفُسِهِمْ»

(۳) «عَلِيٌّ مَعَ الْقُرْآنِ و الْقُرْآنُ مَعَ عَلِيٍّ»

(۴) «اَنَا مَدِيْنَةُ الْعِلْمِ و عَلِيٌّ بَابُهَا»

درس هفتم ریاضی - نهم انسانی

«وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان، پس از رسول خدا ﷺ»

● قرآن ◀ هشدار بزرگ قرآن دربارهٔ دورهٔ پس از پیامبر: ﴿و ما محمدٌ الا رسولٌ قد خلت من قبل الرّسل اّان مات او قُتل ◀ دیگر بین مردم نباشد/ انقلبتم على اعقابكم ◀ هشدار قرآن دربارهٔ بازگشت به جاهلیت پس از پیامبر/ و من ینقلب علی عقبیه ◀ بازگشت به عقب به ضرر خدا نیست به ضرر خودتون هست/ سیجزی الله الشاکرین ◀ ثابت قدمان در مسیر پیامبر که به عهد با او وفادار هستند﴾

سربیع فرمان زمامدارانشان را می‌برند شما در حق من بی‌اعتنایی و کندی می‌کنید.	+ پیروزی شامیان	● ضعف و سستی مسلمانان	} هشدار دربارهٔ دوران بعد از پیامبر
حرامی باقی ماند جز آنکه حلال شمارند	+ تداوم بنی‌امیه	● سوارشدن بنی‌امیه بر تخت سلطنت	}

● مسلمانان از این مسیر خارج شدند (بازگشت به جاهلیت) ● امامان علی‌رغم حضور در جامعه قدرت لازم را نداشتند	● حکومت به‌دست ابوسفیان ● بنی‌امیه اقتاد یزید ◀ قتل امام حسین ﷺ	● مسیر اصلی اسلام پس از پیامبر ﷺ: (مسیر امامت)	} وضعیت جامعهٔ اسلامی پس از پیامبر ﷺ

پس از بنی‌امیه بنی‌عباس (ادامهٔ راه بنی‌امیه) ◀ علی‌رغم وجود این مشکلات چرا اسلام باقی ماند؟

تستخونه ۴۰

آیه شریفه ﴿وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرِّسَالُ افانِ مَاتِ او قَتَلَ انْقَلَبْتُمْ عَلٰی اَعْقَابِكُمْ و مِنْ يَنْقَلِبْ عَلٰی عَقْبِيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللهَ شَيْئًا و سَيَجْزِي اللهُ الشَّاكِرِيْنَ﴾ دلالت بر کدام حدیث دارد؟

(۱) «به خدا سوگند، بنی‌امیه چنان به ستمگری و حکومت ادامه می‌دهند که حرامی باقی نماند جز آنکه حلال شمارند.»

(۲) «سوگند به خدایی که جانم در دست قدرت اوست، این مرد و شیعیان او رستگاری و در روز قیامت، اهل نجات‌اند.»

(۳) «کلمه لا اله الا الله دژ محکم من است، هر کس به این دژ محکم من وارد شود از عذاب من در امان است.»

(۴) «حجت خداوند در میان مردم حضور دارد، از معابر و خیابان‌ها عبور می‌کند.»

۱- احتمال خطا در نقل حدیث و زیاد و کم شدن عبارات

۲- ایجاد شرایط مناسب برای
جعل حدیث براساس } اغراض شخصی
به نفع حاکمان ستمگر (خودداری
از نقل برخی احادیث)

۳- بسیاری از مردم از یک منبع مهم هدایت بی بهره می‌مانند
◀ ورود و سلیق شخصی (به ناچار) به دین

۴- عدم توانایی تشخیص دو حدیث درست از نادرست ▶ حتی
بعد از رفع ممنوعیت (به دلیل عدم حضور اصحاب پیامبر ﷺ)

۱- ممنوعیت نوشتن احادیث پیامبر
ﷺ: مردم به حفظ حدیث روی
آوردند ▶

• تفسیر قرآن و معارف و احادیث مطابق
اندیشه‌های خود

• نقل داستان‌های خرافی در مساجد ▶ ورود به
کتب ▶ گمراهی مسلمانان

۲- تحریف در معارف اسلامی و جعل حدیث:
استفاده عالمان وابسته به قدرت یا علمای تازه
مسلمان شده اهل کتاب مثل کعب الاحبار از
موقعیت برکناری ائمه

• عموم مردم برای رفتار خود دنبال الگو هستند

• در زمان رسول خدا ﷺ ▶ الگو = افراد تربیت شده توسط ایشان ▶
امیرالمؤمنین، ابوذر، مقداد، سلمان

• پس از پیامبر ﷺ ▶ شخصیت‌های اصیل اسلامی به خصوص اهل بیت
تحت فشار حکومت منزوی شدند ▶ افرادی که از معیار اسلامی دور بودند
تبدیل به نمونه شدند

۳- ارائه الگوی‌های
نامناسب

• ورود جاهلیت با شکل جدید به جامعه اسلامی

• شخصیت‌های با تقوا، جهادگر و مورد اعتماد و احترام پیامبر منزوی
شدند ▶ طالبان قدرت و ثروت قرب و منزلت یافتند

• جامعه مؤمن و فداکار عصر پیامبر ﷺ ▶ راحت طلب و تسلیم و بی‌توجه
شدند (تغییر مسیر جامعه) ▶ ائمه نتوانستند مردم را با خود همراه کنند

۴- تبدیل حکومت عدل
نبوی به سلطنت

a: ..... ▶ b: تبدیل حکومت به سلطنت ▶ c:
..... ▶ d: عدم توان ائمه در همراه کردن مردم با خود

مسائل و مشکلات
پس از پیامبر ﷺ

تستخونه ۴۱

■ بی‌بهره ماندن بسیاری از مردم و محققان از یک منبع مهم هدایت، مربوط به کدام مشکل بعد از رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله است؟

(۱) تحریف در معارف اسلامی و جعل حدیث

(۲) ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

(۳) ارائه الگوهای نامناسب

(۴) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

■ کدام یک از چالش‌های بعد از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله سبب شد جامعه مؤمن و فداکار عصر ایشان جای خود را به جامعه‌ای راحت‌طلب، تسلیم و بی‌توجه به سیره و روش پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بدهد؟

(۱) تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت

(۲) ممنوعیت از نوشتن احادیث پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

(۳) تحریف در معارف اسلامی و جعل حدیث

(۴) ارائه الگوی نامناسب

درس هشتم ریاضی- ده و یازده انسانی

«احیای ارزش‌های راستین»

پوشیده‌ترین ◀ حق / آشکارترین ▶ باطل	ویژگی‌های آن دوران	پیش‌بینی امیرالمؤمنین <small>علیه السلام</small> با روشن‌بینی و درک عمیق از آینده نابسامان جامعه اسلامی	مسئولیت‌های ائمه در دوران پرمشکل پس از پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>
رایج‌ترین ◀ دروغ بر خدا و پیامبر <small>صلی الله علیه و آله</small>			
کم‌بهاترین کالا ▶ بخواید درست خوانده شود قرآن فراوان‌ترین کالا ▶ وارونه و به نفع دنیا طلبان معنا شود. ناشناخته‌ترین ◀ معروف / شناخته شده‌ترین ▶ منکر و گناه			
● مشروط ۱: تشخیص راه رستگاری ▶ شرط ۱: شناسایی پشت‌کنندگان به صراط مستقیم	هشدار برای تشخیص راه درست		
● مشروط ۲: وفای به عهد با قرآن ▶ شرط ۲: تشخیص پیمان‌شکنان با قرآن			
● مشروط ۳: پیروی از قرآن ▶ شرط ۳: شناسایی فراموش‌کنندگان قرآن			
همه این‌ها را از اهلش طلب کنید	راه‌حل نهایی		
نظر دادن و حکم کردنشان ▶ نشان‌دهنده دانش آن‌ها			
ویژگی‌های اهلش			
هرگز با دین مخالفت نمی‌کنند ▶ در دین اختلاف ندارند			
تحقق پیش‌بینی‌ها ▶ بازگشت به جاهلیت ▶ حکومت بنی‌امیه			

تست‌خونه ۴۲

در کلام روشنگر امام الموحدين علیه السلام در شرایط نابسامان جامعه اسلامی پس از ایشان، تشخیص راه رستگاری در گرو چیست؟

- (۱) ساخت فراموش‌کنندگان قرآن
- (۲) تشخیص پیمان‌شکنان با قرآن
- (۳) شناخت پشت‌کنندگان به صراط مستقیم
- (۴) تشخیص آنان که در دین اختلاف ندارند.

- ۱- **تعلیم و تفسیر قرآن کریم:** ائمه در هر فرصتی معارف قرآن را آشکار می‌کنند ◀
 بهره‌مندی مشتاقان معارف قرآنی
- ۲- **اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر ﷺ**
 بی‌توجهی امیرالمؤمنین (علیه السلام) و حضرت زهرا (س) به ممنوعیت نوشتن حدیث
 عملکرد (۱) آموزش سخنان پیامبر به فرزندان
 (۲) انتقال به نسل‌های آینده و یاران
 نمونه: حدیث سلسله‌الذهب ◀ زنجیره طلایی ◀ توالی اساسی امامان
- ↓
- «کلمة لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی
  - بشروطها و انا من شروطها»
  - ایجاد سؤالات جدید به واسطه گسترش سرزمین‌های اسلامی
  - علی‌رغم مخالفت با حاکمان منزوی نشدند ◀ اظهار نظر
  - درباره همه مسائل با تکیه بر علم الهی
  - ثمره: کتب حدیث و سیره ائمه (معارف ائمه)
- ۳- **تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو**
 نتیجه‌ی نهایی اقدامات
 طلاب حقیقت در میان انبوه تحریفات به تعلیمات اصیل اسلام دست یافتند

اقدامات ائمه

الف) در راستای مرجعیت دینی

<p>(۱) ادارهٔ جامعه از جانب خدا وظیفهٔ آنان بود که غضب شده بود ◀ باید حق خود را پس می‌گرفتند</p> <p>(۲) باید از حقوق مردم دفاع می‌کردند و مانع زیرپا گذاشته شدن قوانین اسلام می‌شدند ◀ امر به معروف و نهی از منکر</p>	<p>علل مبارزه</p>	
<p>(۱) عدم تأیید حاکمان</p> <p>(۲) معرفی خویش به‌عنوان امام برحق ◀ حدیث امام صادق <small>علیه‌السلام</small> در روز عرفه</p> <p>(۳) انتخاب شیوه‌های درست مبارزه</p>	<p>اصول کلی مبارزه</p>	
<p>وجه تفاوت ◀ زمان</p> <p>(۱) تفکر اسلام راستین باقی بماند</p> <p>(۲) بنای ظلم و جور بنی‌امیه و بنی‌عباس سست شود</p> <p>(۳) روش زندگی امامان به نسل‌های آینده معرفی گردد</p>	<p>شیوه‌های مبارزه</p>	<p>(ب) در راستای ولایت ظاهری اقدامات ائمه</p>
<p>رفتار ائمه در طول ۲۵۰ سال مثل یک انسان واحد ◀ مکمل هم مثال ◀ اصل تقیه: مخفی نگه داشتن اقدامات به‌گونه‌ای که در عین ضربه زدن به دشمن، کمتر ضربه بخورند ◀ مثل ارتباط میان امامان و یاران در نقاط مختلف سرزمین اسلامی</p>		
<p>ما شیعه هستیم ◀ پیرو</p> <p>شیعه بودن به اسم نیست</p> <p>شیعهٔ حقیقی ◀ شیعهٔ با عمل ◀ امام صادق <small>علیه‌السلام</small>؛ «مایهٔ زینت و زیبایی ما باشید، نه مایهٔ زشتی و عیب»</p>		<p>وظیفهٔ ما در برابر پیامبر <small>صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم</small> و امامان شیعه شویم</p>

■ پیامد اظهار رهنمون‌های کتاب الهی توسط ائمه (علیهم‌السلام) چه بود و این مفهوم تبلور کدام‌یک از عناصر مرجعیت دینی آنان می‌باشد؟

(۱) ممانعت از ابزار اندیشه‌های باطل توسط افراد فاقد صلاحیت - تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو

(۲) ممانعت از ابزار اندیشه‌های باطل توسط افراد فاقد صلاحیت - تعلیم و تفسیر قرآن کریم

(۳) بهره‌مندی مشتاقان معارف قرآنی از کتاب الهی - تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو

(۴) بهره‌مندی مشتاقان معارف قرآنی از کتاب الهی - تعلیم و تفسیر قرآن کریم

■ از این فرموده امام صادق (علیه‌السلام) خطاب به شیعیان خود که: «مایه زینت و زیبایی ما باشید، نه مایه زشتی و عیب» چه نکته‌ای را می‌توان استنباط کرد؟

(۱) ائمه اطهار (علیهم‌السلام) به شیعیان توصیه می‌فرمودند، اقدامات خود را مخفی نگه دارند تا در عین ضربه زدن به دشمن کمتر ضربه بخورند.

(۲) امامان با مخفی نگه داشتن ارتباط با شیعیان نمی‌گذاشتند حاکمان اموی و عباسی، یاران اهل بیت (علیهم‌السلام) را شناسایی کنند.

(۳) اکنون ما پیرو و شیعه امامی هستیم که جان و همه زندگی خود را برای نجات انسان‌ها فدا کردند.

(۴) وظیفه ما این است که به گونه‌ای زندگی کنیم که سبب بدبینی دیگران نسبت به شیعیان نشویم.

■ مقصود امام رضا (علیه‌السلام) از عبارت «بشروطها و أنا من شورتها» پس از بیان حدیث سلسله الذّهب چه بود؟

(۱) توحید یک لفظ و شعار است و باید در زندگی اجتماعی نمود پیدا کند.

(۲) توحید تنها یک لفظ و شعار نیست، بلکه باید در زندگی اجتماعی ظاهر شود.

(۳) تجلی توحید در زندگی فردی با ولایت امام (علیه‌السلام) که همان ولایت خدا است، میسر شود.

(۴) تجلی توحید در زندگی اجتماعی با ولایت معنوی امام (علیه‌السلام) که همان ولایت خدا است، میسر شود.

■ مخفی نگه داشتن اقدامات امامان (علیهم‌السلام) در قالب تقیه، تابع کدام‌یک از موارد زیر بود و مصداق آن کدام‌یک می‌باشد؟

(۱) به شهادت رساندن و آزار و اذیت شیعیان - پنهان کردن خود در خانه‌های یاران مورد اعتماد

(۲) نفوذ بیش از اندازه آنان در دستگاه حاکمان ستمگر - پنهان کردن خود در خانه‌های یاران مورد اعتماد

(۳) به شهادت رساندن و آزار و اذیت شیعیان - مخفی نگه داشتن ارتباط میان امام (علیه‌السلام) و یارانشان

(۴) نفوذ بیش از اندازه آنان در دستگاه حاکمان ستمگر - مخفی نگه داشتن ارتباط میان امام (علیه‌السلام) و یارانشان

یازدهم

درس نهم ریاضی- دوازده و سیزده انسانی

«عصر غیبت»

نیمه شعبان
 سال ۲۵۵ هـ ق
 تولد امام زمان علیه السلام } سامرا
 تا ۵ سالگی نزد پدر بزرگوارشان ◀ معرفی به بعضی یاران مورد اعتماد و معرفی به عنوان امام بعدی }
 بعد از شهادت امام حسن عسکری علیه السلام ◀ شروع غیبت ◀ از سال ۲۶۰ ◀ ارتباط با مردم از طریق «نواب اربعه»

غیبت صغری

پشت کردن به کامل کنندگان هدایت و پدران امت
 شهید کردن ۱۱ امام قبل
 قاتل: بنی امیه و بنی عباس
 زمینه ساز قتل: تسلیم مردم در برابر حکام بنی عباس و بنی امیه ◀
 عدم انجام وظیفه امر به معروف و نهی از منکر

۱- قدرشناسی و ناسپاسی مردم
علل غیبت

سخن گفتن پیامبر صلی الله علیه و آله و سایر ائمه درباره امام زمان علیه السلام (علت)
 شناخت حکام بنی عباس نسبت به امام زمان (عج) (معلول) ◀
 تصمیم به قتل مهدی موعود به محض تولد داشتند

۲- در خطر بودن جان حضرت
غیبت کبری

لازمه اتمام غیبت ◀ نه تنها مسلمانان بلکه جامعه انسانی شایستگی درک ظهور و بهره‌مندی کامل از امام زمان علیه السلام را پیدا کند

﴿ذلک بانّ الله لم یک مغیراً نعمه انعمها علی قوم حتی یغیروا ما بانفسهم و انّ الله سمیع علیم﴾
 آیات و روایات
 امام علی علیه السلام: «زمین از حجت خدا خالی نمی ماند ◀ اما خداوند به علت ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی‌شان در گناه آنان را از وجود حجت در میانشان بی بهره می‌سازد.»

تستخونه ۴۴

ناسپاسان نعمت امامت چه کسانی هستند و مشمول کدام آیه شریفه شدند؟

- ۱) تسلیم‌شدگان به حکم بنی‌امیه و بنی‌عباس - ﴿ذَلِكِ بَانَ اللّٰهُ لَمْ يَكْ مَغِيْرًا نَعْمَةً اَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ حَتٰى يَغِيْرُوْا مَا بَانَفْسَهُمْ﴾
- ۲) تسلیم‌شدگان به حکم بنی‌امیه و بنی‌عباس - ﴿لِيْبَدِلْنَهُمْ مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمٰنًا يَعْبُدُوْنَئِيْ لَا يَشْرِكُوْنَ بِيْ شَيْئًا﴾
- ۳) بی‌بهره‌گان از هدایت معنوی امامان علیهم‌السلام - ﴿ذَلِكِ بَانَ اللّٰهُ لَمْ يَكْ مَغِيْرًا نَعْمَةً اَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ حَتٰى يَغِيْرُوْا مَا بَانَفْسَهُمْ﴾
- ۴) بی‌بهره‌گان از هدایت معنوی امامان علیهم‌السلام - ﴿لِيْبَدِلْنَهُمْ مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمٰنًا يَعْبُدُوْنَئِيْ لَا يَشْرِكُوْنَ بِيْ شَيْئًا﴾

امامت در عصر غیبت

غیبت ≠ ظهور (نه حضور)
 امام حاضر است و ظاهر نیست ← امام علی علیه السلام: «حجت خدا در میان مردم حضور دارد ... تا اینکه زمان ظهور فرا رسد ... آن روز، روز شادی فرزندان علی و پیروان اوست»

بهره‌مندی از امام در دوره غیبت کم است ← خورشید پشت ابر (تعبیر خود امام زمان) ← چرا؟
 .....
 .....

ولایت

ظاهر ← توسط فقها
 معنوی ← توسط امام
 رهبری حقیقی مسلمانان
 مثال: نامه به شیخ مفید

وعددهای الهی درباره آینده تاریخ

۱- «الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»
 استقرار دین حق (دینشان) «لِيَمَكِّنَ لَهُم دِينَهُمْ»
 خلافت در زمین «لِيَسْتَخْلِفَنَّهُم»
 تبدیل خوف به امنیت «لِيَبَدِّلَهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا»

۲- «الَّذِينَ اسْتَضَعُوا»
 امام شدن «أُمَّه»
 وارث زمین شدن «وَارثِينَ»
 (منت خدا)

۳- «عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ» ← وارث زمین شدن «بِإِثْنِهَا» ← وعده مشترک تمام ادیان الهی

قرآن
 زبور
 ذکر

تستخونه ۴۵

بنا بر آیه شریفه ﴿وَعَدَاللّٰهِ الَّذِیْنَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِی الْاَرْضِ ...﴾ هدف خداوند از تبدیل دوران خوف به آرامش چیست؟

- ۱) جانشینی مؤمنان در زمین و برقراری حکومت عدل الهی
  - ۲) بندگی خدا و پیشوایی مردم در آخرالزمان
  - ۳) عبودیت خداوند و اجتناب از هرگونه شرک
  - ۴) استخلاف و استقرار مؤمنان نیکوکار در زمین
- کدام آیه شریفه دربردارنده این مفهوم است که در آینده تاریخ، شرک به پایان رسیده و فقط خدای یگانه مورد پرستش واقع می‌شود؟

- ۱) ﴿وَعَدَاللّٰهِ الَّذِیْنَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لِيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِی الْاَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ...﴾
- ۲) ﴿ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ لَمْ یَكْ مَغِیْرًا نِعْمَةٌ اَنْعَمَهَا عَلٰی قَوْمٍ حَتّٰی یَغِیْرُوْا مَا بَانَفْسِهِمْ وَاِنَّ اللّٰهَ سَمِیْعٌ عَلِیْمٌ﴾
- ۳) ﴿وَنُرِیْدُ اَنْ نَّمْنَّ عَلٰی الَّذِیْنَ اسْتَضَعَفُوْا فِی الْاَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ اُمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِیْنَ﴾
- ۴) ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِی الْزُبُوْرِ بَعْدَ الذِّكْرِ اَنَّ الْاَرْضَ بِرِثٰهَا عِبَادِی الصّٰلِحُوْنَ﴾

یک رهبر و ولی تعیین شده از جانب خدا ظهور می کند و حکومتی عادلانه در جهان تشکیل می دهد
 اشتراک میان تمام ادیان

اصل الهی بودن پایان تاریخ ← پیروزی حق بر باطل

از نسل پیامبر ﷺ و حضرت زهرا (س)
 هنوز به دنیا نیامده
 اهل سنت

فرزند امام حسن عسکری
 زنده است ← ظهور می کند
 شیعه

(۱) مشخص بودن پدر و مادر امام زمان ﷺ ← هر کسی نمی تواند خود را امام جا بزند

(۲) زنده بودن حضرت و حضور در جامعه
 ● امام را حاضر و ناظر می بیند و از او درخواست می کنند.
 ● از طرق مختلف از هدایت ها و ولایت معنوی امام بهره می گیرند

اعتقادات
 اختصاصی

در اسلام

- معرفت به این که امام از پدر مهربان تر است (معرفت ↑ ← ..... ↑)
  - پیامبر ﷺ: «هر کس دوست دارد خدا را در حال ایمان کامل و مسلمانی مورد رضایت او ملاقات کند
  - ولایت و محبت امام عصر عجله را بپذیرد»
  - مثال: شناخت جایگاه امام- آشنایی با شیوه حکومت‌دارای ایشان ...
  - «من مات و لم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة»
- ۱- تقویت معرفت و محبت به امام
- تبعیت در عصر غیبت ← شرط انتظار حقیقی
  - مثال: مراجعه به علما- عمل به احکام فردی و اجتماعی- مقابله با طواغیت- تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت
  - پیامبر ﷺ: «خوش به حال کسی که به حضور «قائم» برسد، در حالی که پیش از قیام او نیز پیرو او باشد»
- ۲- پیروی از فرمان‌های امام عصر عجله
- تلقی منتظران از عصر غیبت ← عصر آماده‌باش
  - شرایط بیعت کنندگان با امام ← در کلام امام علی علیه السلام (مطالعه از روی کتاب صفحه ۱۱۷)
  - حضور فعال در جبهه حق ← در عصر غیبت پرورش ویژگی‌هایی همچون شجاعت، عزت نفس و پاکدامنی کسانی که تنها با گریه و دعا سر می‌کنند
  - در روز ظهور ← مانند قوم موسی خطاب به امام زمان ← «تو و پروردگارت بروید و بجنگید»
  - این همه آب که جاری است نه اقیانوس است/ عرق شرم زمین است که سرباز کم است
- ۳- آماده کردن خود و جامعه برای ظهور
- عوامل پویایی جامعه شیعه
  - گذشته سرخ
  - آینده سبز
  - پیش‌تازان تحول جهان
  - سازندگان تمدن متعالی اسلام
  - هسته مرکزی ← ۳۱۳ (جنگ بدر)
  - تعداد
  - زنان ← تعدادی
  - اکثریت ← جوانان
  - یاران امام

مسئولیت‌های منتظران

یازدهم

مسئولیت‌های منتظران

۴- دعا برای ظهور امام علیه السلام

↓

ظهور امام علیه السلام

لازمه ← دعا

در انتظار ظهور بودن

برترین اعمال عصر غیبت (معلول)
فرج و گشایش واقعی با ظهور (علت)

امام علی علیه السلام: «منتظر فرج الهی باشید ... بدانید که محبوب‌ترین کارها نزد خدا انتظار فرج است.»

جامعه مهدوی

ویژگی‌ها

لوازم ظهور

نامیدی مردم از مکاتب غیرالهی و مدعی عدالت
جلب دل‌های مردم به سوی منجی بشریت ← با تبلیغ منتظران

۱) عدالت گستری

- پیامبر صلوات الله علیه: «با ظهور ... خداوند زمین را از قسط و عدل پر خواهد کرد، بعد از این که پر از ظلم و جور شده باشد»
- امام باقر علیه السلام: «آن چنان میان مردم مساوات برقرار می‌کند که نیازمندی پیدا نخواهد شد تا به او زکات داده شود»

۲) آبادانی

۳) شکوفایی عقل و علم ← کمال عقل آدمیان با لطف و توجه ویژه امام زمان علیه السلام

۴) امنیت کامل ← آیه: .....

۵) فراهم شدن زمینه رشد و کمال

بندگی بهتر ← آیه: .....

← رسیدن بهتر و آسان‌تر به هدف خلقت

فرزند صالح و خیرخواهی

تست‌خونه ۴۶

پیرامون تقویت معرفت به امام عصر علیه السلام از دیدگاه رسول خدا صلوات الله علیه، کدام مورد درست است؟

- ۱) علیت پذیرش ولایت و محبت امام زمان علیه السلام و معلولیت ملاقات خدا در کمال ایمان
- ۲) علیت ملاقات خدا در حال مسلمانی مورد رضای الهی و معلولیت پذیرش ولایت و محبت امام عصر علیه السلام
- ۳) علیت شناخت جایگاه امام عصر علیه السلام در پیشگاه الهی و معلولیت از بین رفتن تردیدها در مورد ایشان
- ۴) علیت از بین رفتن تردیدها در خصوص امام زمان علیه السلام و معلولیت شناخت جایگاه ایشان در پیشگاه الهی

«مرجعیت و ولایت فقیه»

علت ضرورت: اسلام دین همیشگی است

از جمله: ارشاد و هدایت مردم	مرجعیت دینی	مسئولیت‌ها باید ادامه بیابد
اگر نباشد ◀ مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن‌ها عمل کنند		
از جمله: برپایی حکومت و اقامه قسط و عدل	ولایت ظاهری	تداوم مسئولیت‌های پیامبر در غیبت
اگر نباشد ◀ نمی‌توان احکام اجتماعی اسلام را اجرا کرد		
چه در زمان غیبت	دانشمندانی که تربیت شده بودند	راهکار
چه در صورت عدم دسترسی به امام		
قرآن ◀ تفقه ◀ آیه نفر ◀ ﴿لینفروا كافة فلولا نفر من كل فرقة طائفة منهم لیتفقهوا فی الدین و لینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم لعلهم یحذرون﴾		

۱- پیامبر ﷺ: «حال کسی که از امام دور است، سخت‌تر از حال یتیم ◀ چنین شخصی در مسائل زندگی حکم و نظر امام را ندارد ◀ یکی از پیروان که به علوم ما آشناست (فقه‌ها) ◀ باید دیگران را راهنمایی کند و دستورات دین را آموزش دهد ◀ در این صورت او در بهشت ما خواهد بود»

۲- حوادث‌الواقعة (رویدادهای جدید) ◀ امام عصر علیه السلام در پاسخ به اسحاق ابن یعقوب ◀ «و اما الحوادث الواقعة فارجعوا فیها الی رواة حدیثنا فانهم حجتی علیکم و انا حجة الله علیهم»

هم در مسائل فردی و هم اجتماعی باید به فقیه رجوع کنیم (ملزوم) ◀ لازمه: تشکیل حکومت اسلامی و نفی طاغوت

تستخونه ۴۷

- اگر کسی به سن تکلیف رسیده باشد و مرجع تقلید خود را انتخاب نکند، اعمال وی چگونه خواهد بود و با کدام تعبیر شریف در موضع تعارض قرار می‌گیرد؟
- ۱) مشروعیت ندارد- «من مات و لم يعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة»
  - ۲) مشروعیت ندارد- «و اما الحوادث الواقعة فارجعوا فیها الی رواة حدیثنا»
  - ۳) مقبولیت ندارد- «لیتفقہوا فی الدین و لینذروا قولہم اذا رجعوا الیہم لعلہم یحذرون»
  - ۴) مقبولیت ندارد- «لیبدلنہم من بعد خوفہم امانا یعدوننی لا یشرکون بی شیئاً»
- از آیه شریفه ﴿و ما کان المؤمنون لینفروا کافةً فلولاً نفر من کل فرقةٍ منهم طائفةٌ لیتفقہوا فی الدین و لینذروا قومہم اذا رجعوا الیہم لعلہم یحذرون﴾ چه نکته‌ای استنباط می‌شود؟
- ۱) برای اداره جامعه اسلامی نیاز به فردی است که مدیر، مدبر، شجاع و باکفایت باشد.
  - ۲) ضروری است که دو مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت و رهبری در عصر غیبت تداوم یابد.
  - ۳) اگر مرجعیت دینی ادامه نیابد، مردم با وظایف خود آشنا نمی‌شوند و نمی‌توانند به آن وظایف عمل کنند.
  - ۴) اگر ولایت ظاهری ادامه نیابد و حکومت اسلامی تشکیل نشود، نمی‌توان احکام اجتماعی اسلام را اجرا کرد.

یازدهم

تستخونه ۴۸

«تفقه» به چه معنا است و شرایط مرجع تقلید چیست؟

- ۱) مراجعه به متخصصان دین برای آموختن احکام دین - مدیر، مدبر، شجاع و دارای قدرت روحی
- ۲) مراجعه به متخصصان دین برای آموختن احکام دین - متقی، عادل، زمان شناس و اعلم
- ۳) تلاش برای کسب معرفت عمیق - مدیر، مدبر، شجاع و دارای قدرت روحی
- ۴) تلاش برای کسب معرفت عمیق - متقی، عادل، زمان شناس و اعلم

وظایف رهبر	۱- تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه
	۲- حفظ استقلال کشور و راه فشار اقتصادی و روانی دعوت رهبر به استقامت و پایداری مردم
	۳- تصمیم‌گیری براساس مشورت { اشخاص نهادهای } لازمۀ حرکت جامعه به سوی پیشرفت، عدالت و تعالی
	۴- ساده‌زیستی { عدم تجمل حتی از طریق مشروع الگو قرار دادن اولیای دین }
وظایف مردم مشارکت و همراهی مردم پایه و اساس پیشرفت است	۱- وحدت و همبستگی اجتماعی { تفرقه حکومت را به سرعت از پا درمی آورد همبستگی اجتماعی تقویت کشور + امکان اجرای برنامه‌های اسلامی برای رهبر }
	۲- استقامت و پایداری در برابر مشکلات فراهم شدن فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی برای رهبر
	۳- افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی { علت ضرورت: تصمیم‌گیری صحیح در برابر قدرت‌های ستمگر بیشترین ضربه را به دشمن بزنیم و کمتر ضربه بخوریم معیار صحت عملکرد: ناراحتی یا خوشحالی دشمنان از رفتار ما }
	۴- مشارکت در نظارت همگانی { افراد جامعه اسلامی سوار شدگان در یک کشتی گناهکاران رواج گناه عذاب همه ساکتین بر گناه پشتیبانی همه افراد جامعه از رهبر سهولت هدایت جامعه به سمت وظایف اسلامی برای رهبر }
	۵- اولویت دادن به اهداف اجتماعی

وظایف کارگزاران

تعریف: مدیران و مسئولان جامعه ← قوای { مقننه
قضائیه
مجریه } ← یاران رهبر

انجام درست وظایف ← افزایش روزانه اعتماد مردم به حکومت

انجام غلط وظایف ← افزایش و انباشته شدن مشکلات و ناکارآمدی حکومت

تعیین وظایف ← عهدنامه مالک اشتر (صفحه ۱۳۲ و ۱۳۳)

تستخونه ۴۹

- برای تصمیم‌گیری صحیح در برابر قدرت‌های ستمگر جهانی، انجام کدام مسئولیت بر مردم ضرورت می‌یابد؟
- (۱) وحدت و همبستگی اجتماعی
- (۲) استقامت و پایداری در برابر مشکلات
- (۳) افزایش آگاهی سیاسی و اجتماعی
- (۴) اولویت دادن به اهداف اجتماعی
- ولی فقیه در جهت کدام‌یک از وظایف خود، با دعوت مردم به استقامت و پایداری در برابر فشارهای اقتصادی و روانی، ایستادگی می‌کند؟
- (۱) تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی در جامعه
- (۲) حفظ استقلال و جلوگیری از نفوذ بیگانگان
- (۳) استقامت و پایداری در برابر مشکلات
- (۴) ساده‌زیستی و دوری از زندگی اشرافی

یازدهم

درس یازدهم ریاضی- شانزده انسانی

«عزت نفس»

یادداشت

- از مهم‌ترین اقدامات در مسیر کمال
- ۹۵ بار تکرار در قرآن برای خدا
- از ارکان فضایل اخلاقی ◀ به گفته معصومین علیه السلام
- معنا: نفوذناپذیری و عدم تسلیم ≠ ذلت
- انسان عزیز } ایستادگی در برابر { مستکبران و ستمگران (مانع بیرونی)
 } زیر بار عملی که روحش را آزار دهد، نمی‌رود
- نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی به تمایلات پست ◀ چون به گناه عادت نکرده و
 خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده ◀ به تعبیر پیامبر: «به آسمان نزدیک‌تر است.»
- پیامد: حفظ پیمان با خدا + تقویت عزم و اراده

عزت نفس

- جایگاه انسان در خلقت: «ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم ... بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم»
- ۱- شناخت ارزش خود و نفروختن خود به بهای اندک
- وعده خدا به انسان: دیدار + بهشت
- بهای جان انسان ← بهشت
- امام علی علیه السلام: «انه ليس لانفسكم ثمن الا الجنة فلا تبيعوها الا بها»
- خدا سرچشمه همه قدرت‌ها و عزت‌ها است ← «من كان يريد العزة فلله العزة جميعا»
- هیچ‌کس توان ایستادن در برابر قدرت خدا را ندارد
- ۲- توجه به عظمت و تلاش برای بندگی او
- حدیث
- آن‌ها که عزت را در بندگی یافتند ← «خالق جهان در نظر آنان عظیم است. از این جهت غیرخدا در چشم آنان کوچک»
- تسلیم خدا بودن و پذیرش بندگی او ← عزت در مقابل غیرخدا ← «بندۀ کسی مثل خودت نباش زیرا خدا تو را آزاد آفریده است»
- امیرالمؤمنین علیه السلام
- امیرالمؤمنین علیه السلام

راه‌های تقویت عزت

تستخونه ۵۰

■ از آیه شریفه «من كان يريد العزة فلله العزة جميعاً» چه نکته‌ای را می‌توان استنباط کرد؟

- ۱) هر انسانی در درون خود با دو سری تمایلات روبه‌رو است، تمایلات فراتر و تمایلات فروتر.
- ۲) خدایی که خالق تمام هستی است، منبع همه قدرت‌هاست.
- ۳) انسان ذلیل، تسلیم هوی و هوس خویش می‌شود.
- ۴) برای انسان بهایی باارزش‌تر از بهشت نیست.

■ ثمره اتکای پیشوایان بزرگ اسلام بر عبودیت الهی چیست و کدام عبارت مصداق بارزی از آن است؟

- ۱) در سخت‌ترین شرایط، عزتمندانه زندگی کردند- «مرگ با عزت از زندگی با لذت برتر است.»
- ۲) تن به خواری و ذلت ندادند.- «بنده کسی مثل خودت نباش زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است.»
- ۳) جایگاه خود را در نظام خلقت شناختند.- «بنده کسی مثل خودت نباش زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است.»
- ۴) از کرامت خدادادی برخوردار شدند- «مرگ با عزت از زندگی با لذت برتر است.»

■ مطابق فرمایشات رسول گرامی اسلام ﷺ، چه کسی به آسمان نزدیک‌تر می‌باشد؟

- ۱) کسی که بر بعد حیوانی خود غلبه کرده است و امیال پست را به تدریج از زندگی خود کنار می‌زند.
- ۲) فردی که هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است.
- ۳) کسی که به تمایلات عالی توجه ندارد و زندگی خود را وقف نیازهای متعالی کرده است.
- ۴) فردی که خودش در رویارویی با تمایلاتی که عزت نفس او را ضعیف می‌کند، حد و مرزها را تعیین کرده و رعایت می‌کند.

یازدهم

مرتبط با روح الهی و معنوی انسان
خود عالی } ۱- تمایلات عالی و برتر
پیامد: احساس موفقیت و کمال
برای زندگی ضروری هستند
دعوت عقل و وجدان ← نفس لوامه

ریشه تمایلات
انسان

مرتبط با بعد حیوانی و دنیایی انسان
خود دانی } ۲- تمایلات دانی
برای زندگی ضروری هستند ← قابل قیاس با تمایلات عالی نیستند
دعوت هوی و هوس ← نفس اماره

● شکست } ابتدا در درون
سپس در مقابل زورگویان و قدرتمندان
● پاسخ مثبت به تمایلات پست ← ذلت
● تداوم پاسخ مثبت به تمایلات پست ← محیط شدت ذلت بر انسان ← تسلیم در برابر هر خواست
نامشروع
● پیامد ← شکست پیمان با خدا + سستی در عزم و تصمیم

ذلت نفس

آیه } ﴿لَلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَ زِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ﴾
وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ السَّيِّئَةِ بِمِثْلِهَا وَ تَرَهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ﴿﴾
■ توجه ویژه به جدول «خودارزیابی» در کتاب صفحه ۱۴۳

تست‌خونه ۵۱

حدیث «أَنْتَ لَيْسَ لَانَفْسِكَ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ فَلَا تَبِعُوهَا إِلَّا بِهَا» بیانگر کدام راه تقویت عرّت است و «انسان عزیز»
مصدافی برای کدام عبارت شریفه است؟

- ۱) شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک - ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ﴾
- ۲) شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک - ﴿لَلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ﴾
- ۳) توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او - ﴿وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ﴾
- ۴) توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او - ﴿لَلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ﴾

